

Tabiatta, bitki grupları arasında çok enteresan kontrast ve harmonili kompozisyon örnekleri görmek mümkündür. Meselâ, tabiatta en güzel kombinasyonlar kireçli arazilerdeki bitki topluluklarına aittir: kayın, porsuk, kartopu, kızılçık, potentilla, ligustrum, sı-ğır kuyruğu, festuca, kekik otu ve crataegus gibi bitki assoosiyasyonunda, ölçü özelliği bitkilerin herbirinde ayrı ayrı tefrik olunabilir. Bu toplulukta üç ayrı bitki türü hem uygun ve hem de kontrast görünüş verirler. Kayınla, porsuk arasında kuvvetli, Crataegusla da kuvvetli olmakla beraber yuvarlak form özelliği dolayısıyla harmoni vardır. Buna mukabil, tekstür yönünden inceden kaba tekstüre kadar sıralanan kontrast görünüş hissedilir. Renk bakımından bütün mevsim boyunca porsuk bitkisi aksan etkisi yaratır. Kışın diğer bütün ağaçlar soluk griden mor renge kadar sıralanma gösterir. Fakat ilkbaharda, kızıl renkli kayınla, alıcın gri tomurcukları arasında canlı bir kontrast vardır. Çalı tabakası ise, bu ağaçların formlarını zeminde daha küçük ölçüde olmak üzere tekrar ederler, temsil ederler (Ligustrum, porsuğu; kartopu, alıcı; kızılçık, kayını).

Bitki kompozisyonu tertiplenirken, estetik olarak ele alınan tekstür özelliğinin sahanın ölçü ve proporsiyonuyla ilgili olarak düşünülmesi gerekir. Küçük ve gevresi sınırlanmış bir sahada, kaba tekstürlü bitkiler sert ve iri görünerek saha ölçüsünü daraltacaktır. Bu itibarla, küçük sahalar içinde hafif tekstürlü bitkilerin kullanılmaları daha uygundur. (şekil 34, 35).

2.4. Bitki materyali ve kompozisyonda RENK (colour) özelliği /

Peyzaj içinde yer alan canlı materyalin taşıdığı dördüncü

büyük özellik **RENK** ' tir . Renkler, dünyamıza canlı, muhteşem ve mâ-nalı görünüş verirler.

İnsan yapısı tertipler dışındaki sahalarda, tabiat kendi kuvvetini renkle de ifade eder. Meselâ, kuvvetli ve canlı yeşil renk-ler ve onun sonsuz ^{nüans} dereceleri genellikle nemli iklim kuşaklarındaki tropik ve mutedil ormanlarda görülür. Kurak bölgelerde ise - sıcak ve soğuk - bitki örtüsünde dominant renk, gri, gri yeşil, kahverengi yeşildir. Bu renklerin hakim olduğu tabii peyzaj, hafif ve soluk ka-rakterdedir.

Aynı şekilde, tekstürde de iklim şartlarıyla ilgili veya ona bağlı olarak ortaya çıkan çok değişik özellikler vardır. Nitekim, yapraklar nemli bölgelerde ince tüylü yüzeylere sahipken; kurak böl-gelere doğru sık, uzun ve sert tüyler, hattâ dikenlerle örtülür, üst kısmı buruşuk d ruma gelir.

Kurak iklim bölgelerinin geçici olan kısa süreli, nemi bol mevsimlerinde bile, bitki örtüsünün rengi ve tekstürü mutedil iklim kuşaklarına ait görünüğe sahip olur, bir müddet sonra kserofit bitki özelliğini taşımaya başlar.

Dünyamızda insanın fiziksel konularda yapmış olduğu geliş-malar tetkik edilecek olunursa; içinde yaşamakta olduğu iç ve dış mekâna ait şartları uygun duruma getirmek amacıyla, değişik özellik taşıyan bölgelerde eşitlik yaratmaya temayülü olduğu daima sezilir. Meselâ, soğuk ve sıcak iklim bölgelerindeki insanların klimatik şart-lar için yaptığı tesisler, optimum bîr ısı elde etmek içindir. Aynı şekilde, sıcak iklim bölgelerinde gölge temini için ağaçlar yetiş-tiririz. Soğuk bölgelerde ise güneş ışığına duyulan özlem dolayısıyla

ya seyrek dallı ağaçlar yetiştirilir veya ağacın sık dalları - budamak suretiyle gün ışığının zemine geçmesi temin edilir. Fazla nemli bölgelerde, koyu, ağır ve parlak renkler atmosferin rahatsız edici etkisini psikolojik yönden çoğaltırlar. Bu gibi yerlerde, açık, hafif renkler kullanmak uygundur. Diğer taraftan, kurak bölgelerde, sıcaklığın, kuraklığın ve fazla ışığın üzerimizdeki fizyolojik ve psikolojik menfi etkiler dolayısıyla, serinlik yaratan veya o hissi uyandıran koyu yeşil, parlak ve bol yapraklı bitki örtüsünü arzu ederiz. Bu gibi örnekleri daha da çoğaltmak pek tabii mümkündür.

Bitki örtüsü dışında, arazi rengi bile iklim kuşaklarına göre değişen veya iklim tipini temsil eden tipik bir özellik olarak sayılabilir. Nitekim, nemli bölgelerin gömrah vejetasyonundan toprağa her sene karışan yaprak dolayısıyla teşekkül eden hümmet, toprağa kahverenginin koyu derecelerini verirken; bitki örtüsünün fakir olduğu kurak iklim bölgelerinde organik madde azlığından boz renkler meydana gelir. Birincisine Doğu Karadeniz, ikincisine İç Anadolu bölgeleri örnek verilebilir.

Bu birkaç örnek bize göstermektedir ki, tabiat renk hazinesini dünyamızın her tarafına sebepsiz dağıtmış değildir. Ve insan bu renk hazinesinden doğan sonsuz renk görünümleri içinde psikolojik etki altındadır, ve çeşitli sebeplerle bu hazineye yeni ilâveler yapmaktadır.

2.4.1. Renk nedir ?

Renk, ışığın bileşiminde bulunan çeşitli dalgalardaki ışınların bir cisme çarptığı zaman, o cisim tarafından absorbe edilmesi veya edilmeyerek yansıtılmasından meydana gelen olayın cisme kazandırmış olduğu görünüştür. Bu görünüş, kırmızı, sarı, mor vs. renk olarak

isinelendirilir.

Biyaktan başka bütün renkleri ihtiva eden güneş ışını içinde absorbe edileni, bizim görmüş olduğumuz renktir. Şayet, obje bütün ışınları yansıtırsa ve hiçbirisini absorbe etmezse, görülen renk beyaz olacaktır.

Renkler arasında, çeşitli sınıflandırmalar yapmak suretiyle, rengi guurlu olarak kullanmak mümkündür. Bu amaçla, yapılacak sınıflama için bütün renklere kaynak teşkil eden üç ana renkle çalışmaya başlanmak gerekmektedir:

Grup-I (1) Mavi : ana renkler (birinci renkler)
 (2) Sarı :
 (3) Kırmızı :

Bu üç ana rengin biribirleriyle karışmasından bütün renkleri elde etmek mümkündür:

Gru II (3) Yeşil = Mavi + Sarı : ikinci renkler
 (4) Mor = Mavi + Kırmızı :
 (5) Turuncu = Sarı + Kırmızı :

Heriki gruptaki renkleri biribirleriyle karıştırmak suretiyle yeni renkler ve onların dereceleri ortaya çıkar. Meselâ :

(6) Kahverengi = Kırmızı + Yeşil

Renkler içinde, bir de "TAMAMLAYICI" özellikte olanlar vardır. Üç ana renk - yani kırmızı, sarı, mavi - içinde, ikisinin birleşmesiyle ağıkta kalan üçüncüsüsü tamamlayıcı karakterdedir.

(mor)	tamamlayıcı renk	tamamlanan renk
• ————— • Kırmızı Sarı Mavi • ————— • (Turuncu) (Yeşil)	Kırmızı	- Yeşil
	Sarı	- Mor
	Mavi	- Turuncu

mümkündür. Aynı detaylandırmayı, mavi için de yapmak mümkündür: lacivert, gök mavisi, kobalt mavisi, prusya mavisi, givrit mavisi vs. gibi. Bütün bunlar aynı rengin dereceleridir, nüanslarıdır.

Renkler arasında bir de PASTEL RENKLER vardır ki, bu her renge ait olabilir. Her rengin çok açık ve soluk derecelerine bu isim verilir.

Bir rengin başka bir rengi bünyesine alarak başkalaşması haline RENK TONU denilir. Meselâ, yeşilimtrak gri renk , siyahla beyazın karışmasından elde olunan gri renginin, hafif yeşil tonda görünmesi durumudur. Yeşilimtrak gri renk tonunun da çeitli dereceleri olabilir.

2.4.2. Peyzaj plânlamasında Renk

Peyzaj plânlamasında renk kullanılırken başvurulacak üç ana prensip vardır :

- (1) Rengin derecelerini kullanmak suretiyle monoton görünüğe sahip bir tertibi plânlamak (İtalya ve Japonya'da olduğu gibi MONOCHROM BAHÇE anlayışı)
- (2) Tabiat kanununun yarattığı renk düzeninden ilham alarak, fakat onu kopye etmaksizin bir sonuca varmak,
- (3) Bitkiler âleminin sahip olduğu bütün renkleri, tıpkı bir ressamın paletinde toplaması gibi ele alarak bir kompozisyonu yaratmak (Modern bahçe sanatındaki POLYCHROM BAHÇE anlayışı)

Rengin peyzaj plânlaması içindeki kullanımına bu üç prensip genel olarak yön verir. Bugüne kadar yapılmış ve halen yapılmakta olan gelişmeler incelendiği takdirde görülür ki, renk anlayışı gerek sosyal istekler ve gerekse peyzaj sanatkarlarının tertip düşüncelerinin

Bu şekilde ortaya çıkan yeni renklerle, açıkta kalan ~~renk~~ yıcı renkler arasında, bir arayış geldikleri zaman hoşumuza giden KONTRAST bir görünüş vardır. Zaten bu renklere, KONTRAST RENKLER de denilmektedir.

Renklerin insanlar üzerinde yaratmış olduğu psikolojik ~~etki~~ dan dolayı başka bir sınıflama yapmakta mümkündür. Renklerin psikolojik etkilerine göre, SICAK ve SOĞUK RENKLER olarak yapılan sınıflamalarında:

Sıcak renkler : Kırmızı, Turuncu, Sarı

Soğuk Renkler : Mavi, Mor, Yeşil ,

renkleri ihtiva ederler.

Sıcak renkler, uzak mesafelerde olsalar dahi, insanın dikkatini derhal üzerlerine çektiklerinden dolayı YAKINLAŞTIRICI RENKLER, soğuk renkler ise bu özellikte olmadıklarından ve ışık etkileri dolayısıyla daima kuvvetli renklere oranla ikinci planda kaldıklarından UZAKLAŞTIRICI RENKLER olarak isimlendirilirler.

Yeşil renk, içinde mavi olduğu için soğuk renkler arasında sayılır. Eğer sarı rengi fazlaca ihtiva ediyorsa, o takdirde sıcak renkler arasına girer.

Esas renklerin herbiri takriben aynı renkte olmak üzere sayısız DERECE vey NUANS' lara ayrılarak, farklılık gösterirler. Meselâ, kırmızı renk açık ve koyu olarak yüzlerce derecede olabilir. Kırmızıyı açmak veya koyulaştırmakla pembe, koyu pembe, nar çiçeği kırmızısı, kiraz kırmızısı, ateş kırmızısı vs. gibi isimlendirmek

etkisiyle her devire göre değişiklik göstermiştir. Peyzaj sanatında 19 ncu asrın başına kadar gelen pastoral anlayışın sadeliği, Victoria devrinin lüzumundan fazla renkli gelişmelerine intikal etti. Bu devirden sonra, 20 nci asrın başından itibaren yumuşak pastel renkli, monoton görünümlü tertipler plânlanmaya başlandı. Günümüzün modern anlayışı ise, çok titizlikle harmonize edilmiş çeşitli renkler içinde plânlanmaktadır.

Yukarıda bahsedilen üç prensipten hangisi edilirse edilsin, üzerinde durulması gereken önemli nokta, rengin peyzajın genel form ve kalıbını bozmaktan ziyade, onu kuvvetlendirecek disiplinle ele alınmış olmasıdır. Bir renk, tertip sahası içinde kullanılırken bilhassa miktar yönünden dozu için titiz davranılmalıdır. Ayrıca, renk sadece proje sahasının fiziksel sınırları içinde mütâlece olunmamalı, fakat aynı zamanda çevre ile de ilgisi kurulmalıdır. Meselâ, tabii bitki örtüsünde yer alan ağaç ve çalılar, genellikle yeşilimtrak veya beyaz çiçeklere sahiptir. Bu durum, tabiatın ana renkleri olan yeşil, sarı ve beyazın çeşitli dereceleriyle uyuşabilen en iyi bir özelliktir. Şayet, peyzaj plânlamasıyla ilgili saha içinde muhakkak surette çeşitli renkler kullanılmak isteniliyorsa, yukarıdaki husus göz önünde bulundurulmak suretiyle dikkatli ve isabetli seçim yapılmalıdır. ki, peyzajın renk bakımından dengesi bozulmasın.

Peyzajdaki bütün renkler, rengi yansıtan yüzeyin kalitesi, tertip sahasına komşu olan çevredeki mevcut renkler, ışık - gölge durumu, ve güneş ışınının entansitesine bağlı olarak optiğimizi etkiler. Bitki tekstürünün renk üzerinde önemli rolü vardır. Genellikle, kaba tekstürlü bitkilerde yansıtma özelliğinin çok az oluşu dolayısıyla, ince tekstürlü ve parlak yapraklı bitkilere oranla renk bakımından

görünüşleri daha az etkilidir. İklimi güneşli olan yerlerde sıcak renklerin kullanılması, buna mukabil soğuk ve pastel renklerin de güneşi az yerlerde kullanılması daha uygundur.

Bir ormanın yeşilliği önündeki turuncu leke çok atraktif bir görünüme sahiptir. Baharın erken günlerinde, badem ağaçlarının eflâ-tun pembe çiçekleri, ormanın sisli mavimsi fona önünde çok güzel görünür. Bu görünüş, güneşli havalarda kaybolur. Rhododendron ponticum'lar orman içinde ve gölgelik yerlerde çok güzel görünmesine mukabil, bu etki güneş ışığı altında meydana gelmez.

Genellikle, saf renkler karışık renklerden daha çok kendisini gösterir. Bir çiçekte gayet birden fazla renk mevcutsa, bu takdirde renk etkisi kuvvetli değildir. Eğer tertip sahası içinde birden fazla renk mevcutsa, bunların kendi aralarında ve çevreleriyle harmoni meydana getirmelerine dikkat olunmalıdır. İki renkten birisi, diğerinin tamamlayıcısı olmalıdır. Üç renk kullanılması halinde ise, birisi muhakkak dominant özellik taşımalıdır. Bir araya gelmeleri güzel bir görünüş vermeyen iki rengin kombinasyonunda (sarı ile pembe gibi), bu renklerin yakınına her ikisine uygun aracı bir rengin getirilmesi gerekir (mor gibi).

Renklerin uzak mesafelere doğru gittikçe mavileşmesi, sonra da grileşmesi dolayısıyla, dar bir tertip sahasında kullanılan mavi ve mavi taşıyan renkler (veya mavimsi yakın renkler) yani soğuk renkler sahaya derinlik kazandırır. Aksine olarak, sıcak renkler dikkati hemen çekme özellikleri dolayısıyla buldukları noktayı gözümüze yaklaştırarak sahayı daraltırlar.

Bitkilerde renk özelliği daha ziyade, çiçeklere bağlı bir özellik olarak düşünülür. Halbuki çiçeklenmenin verdiği renkten başkaları da çok önemlidir. Hatta, bazı bitkilerin çiçeklenme periodları çok kısa olabilir. Bu takdirde, yaprak ile bitkinin stüraktürünü meydana getiren diğer elemanlara baş vurmak gerekir. Meselâ, yapraklar gri, gri - mavi, kahverengi - gri, gri - yeşil, açık - orta - koyu yeşilden, değişik mor ve kırmızı vs. gibi renkler arasındadır. Stüraktürel renk özelliği ise, bitkinin kabuğu ile dallanmanın sık ve seyrek oluşundan meydana gelir. Bitkinin gövde ve dal kabuğunda, gri-nin, kahverenginin birçok dereceleri, beyaz ve siyah gibi renkler hakimdir. Bir bitki dallanmasının seyrek ve sık oluşu, bilhassa bitkinin çaplık durumunda iken ışık - gölge durumu dolayısıyla koyu ve açık renkte görünmesine tesir eder.

Bunlardan başka, yaprak ve dalların mevsimlere göre değişiklik gösteren renk özellikleri de vardır. Meselâ, bazı bitkilerin yaz mevsiminde normal duruma gelen yaprak ve dal renkleri dışında, ilkbahar, sonbahar ve kış mevsimlerinde geçici renk gösterileri vardır.

Her ne şekilde olursa olsun, bitkilerdeki renk özelliği, peyzaj sanatı yönünden üzerinde titizlikle durularak, sanat prensiplerine uygun ve gerekli dozda değerlendirilmesi gereken bir kaynak olarak ele alınmalıdır.

Bu anlayış içinde, herşeyden önce bitkilerde renk özelliğine göre bir sınıflandırma yapmak suretiyle, peyzaj plânlamasında değerlendirme yoluna gitmek yerinde olacaktır.

Bu sınıflamada, daha ziyade renk özellikleriyle memleketimizde popüler olmuş bitki isimlerine yer verilecektir.

(a) Çiçekleriyle renk etkisi yaratan ağaçlar ve çalılar

Peyzaj planlamasında güzel bir bitki kompozisyonu tertipleme-
nin şartlarından birisi de, ağaç ve çalılarının çiçeklenme zamanları
ila sürelerini bilmektir.

Ağaç ve çalılarının çiçeklenmeleri, iklim şartlarına göre
hemen hemen değişiklik gösterir. Bununla beraber, bu durum bütün
bitkelerde olduğu için, kompozisyonu görünüş bakımından etkilemez.

Çiçeklenmenin süresi, bitkilere göre oldukça büyük farklı-
lık gösterir. Bu özellik, bitkinin türü ve mevsime göre değişebilir.
Meselâ, katmerli çiçekli kirazda çiçeklenme üç hafta devam etmesine
rağman, katmersiz olan Amelanchier çalısında bu süre bir haftadır.
Eğer hava soğuk olursa, bu bitkinin çiçekleri üç günde dökülür.

Aynı türdeki ağaç ve çalılarının çiçeklenmesinde zaman bakı-
mından olan farklılık iki faktörün etkisiyle olur: birincisi, bitki-
lerin buldukları yer, ikincisi aynı bitki türlerinin buldukları
yerlerde değişiklik gösteren ısı.

Çiçeklenme zamanı, çeşitli mantıklarda horizontal mesa-
feye göre değiştiği gibi; bir mantıka içinde yükselme gösteren ara-
larda vertikal mesafelerde de değişir.

Ağaç ve çalılarının birçoğunun çiçeklenme mevsimi Nisan, Ma-
yıs ve Haziran aylarındadır. Bu üç ay içinde en bol çiçeklenmenin ol-
duğu ay Mayıs'tır. Bu aylardan başka zamanlarda çiçeklenen ağaç ve çalı-
ların değeri fazladır. Nitekim, yaz ortasından sonra çiçeklenen ağaç
ve çalılar ilkbahardakilerle mukayese edildiklerinde oldukça fakir
bir listeye sahip oldukları görülür. Bununla beraber, herbaceous bit-
kilerin de çiçeklenme mevsimi daha ziyade yaz aylarıdır.

Aşağıdaki listede, ilkbahar, yaz, sonbahar ve kış aylarında çiçeklenen ağaç ve çallların isimleri verilmiştir:

İlkbahar /

Acacia dealbata	Malus domestica
Acacia longifolia	Paulownia tomentosa
Acacia pruinosa	Prunus cerasifera var. nigra
X Acer campestre	Prunus cer. var. pissardii
X Acer platanoides	Prunus persica ve varyeteleri
X Aesculus carnea	X Prunus serrulata var.
X Aesculus hippocastanum	Prunus maackii
X Betula ssp.	Robinia hispida
X Catalpa bignonioides	Robinia pseudoacacia
X Cirsium siliquastrum	Sorbus aucuparia
X Caragana arborescens	Sorbus torminalis
X Cornus mas	X Syringa vulgaris
Cornus australis	Rosa
X Corylus ssp.	Ulex europeus
X Crataegus ssp.	Spartium junceum
X Cydonia japonica	Lonicera tatarica
Laburnum vulgare	X Lonicera caprifolium
Liriodendron tulipifera	Rhododendron ponticum
Magnolia kobus	
Magnolia soulangeana	
Magnolia stellata	

Yaz /

Acacia retinodes	Liriodendron tulipifera
X Albizzia julibrissin	Lonicera periclymenum
Amorpha fruticosa	Magnolia grandiflora
Bignonia capreolata	Nandina domestica
Buddleia variabilis	X Polygonum aubertii
Bupleurum fruticosum	Ricinus communis
X Campsis radicans	Nerium oleander
X Catalpa bignonioides	X Sophora japonica
Clematis ssp.	X Tilia argentea var. gsp.
Deutzia crenata	X Tilia cordata
Hydrangea ssp.	Tilia euclara
X Eleagnus angustifolia	Rosa polyantha
Eucalyptus ssp.	
X Lagerstroemia ssp.	
X Koeleria paniculata	
Ligustrum ssp.	

Sonbahar /

Amorpha fruticosa	Lantana camara
X Buddleia Davidi	Ligustrum japonicum
Caesalpinia Gillesii	Osmanthus aquifolium
Cassia marylandica	Plumago capensis
Ceanothus americanus	X Polygonum aubertii
Clematis ssp.	Rosa polyantha
Erica ssp.	Viburnum tinus
Bupleurum fruticosum	
X Lagerstroemia indica	
Hydrangea hortensis	

Kış

X Cornus ssp.	Hamamelis
X Amygdalis ssp.	Mag. stellata
Corylus avellana	Rhododendron
X Cydonia japonica	X Salix caprea
X Forsythia intermedia	

(b) Yapraklarıyla renk etkisi yaratan ağaçlar ve çalılar

Hernekadar bitki örtüsü genellikle yeşil renge sahipse de, bazı bitkilerin yaprak renkleri yılın muhtelif zamanlarında veya sürekli olarak normal yaprak renginden farklı görünür. Bu gibi bitkilerin yaprakları, alacalı, daimi olarak kırmızı, sarı, gri renkte veya ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde kısa süre için yeşilden başka renktedir.

Bitkilerin büyük bir kısmı ihtiva ettikleri " KLOROFİL " maddesiyle yeşil renktedir. Bu madde, bitkilerin gelişmesi için gereklidir. Bitki sürekli olarak bu maddayı istihsal eder ve bir yandan da sarfeder.

Yaprakta yeşil renkten başka renkleri meydana getiren pigmentler iki grupta toplanır:

- (1) KAROTİN (Sarı renk pigmenti)
- (2) ANTHOCYANİN (Kırmızı renk pigmenti)

Bitkilerin büyük bir kısmında her iki renk pigmenti klorofil tarafından maskelenmiş durumdadır. Bazı bitkilerde bu düzen bozularak sarı ve kırmızı renk pigmentleri dominant duruma geçerek, yaprak yeşilden başka renk içinde görünür. Meselâ, ilkbaharın ilk günlerinde bitki yaprakları sarı ve kırmızı renkte görüldüğü halde, yaz doğru klorofilin hakim duruma geçmesi dolayısıyla yeşil olur. Acer Platanooides baharın ilk günlerinde parlak kırmızı renkte iken, yaz mevsimine doğru derece derece kırmızımtrak yeşil ve nihayet yeşil renge sahip olur.

Toprağın kimyasal özelliği de bitki rengini etkiler. Meselâ, (N) lu gübrelerin bitkilere fazlaca verilmesiyle yaprak rengi koyu

Karademiş Bolgesi

yeşil olur. Nem fazlalığı ve fazla yağışlar bitki rengini koyulaştırır. Toprağın asit karakteri bitki yapraklarına sarı renk verir. Böyle bitkilere demir sülfat verilmesiyle bitki rengi yeşil olur. Kiregeli topraklarda ise bitki yaprakları sarımsak yeşile döner ve sonuç olarak Kloroz hastalığı meydana gelir.

Lahakkak ki bitkilerin yeşilden başka renklere sahip oluşu, fizyolojik, fiziksel ve genetik birçok faktörlerin etkisiyle ortaya çıkar.

Peyzajda görülen bütün bitkilerin yaprak istiflerine ait rengin cinsi, indüvüdüel yaprak rengine bağlıdır. Yaprakları birbirlerine yakın olarak istiflenmiş bir bitkinin rengi, genellikle tek renk halinde görünür. Açık renkte ve seyrek yapraklanmaya sahip bir bitki habitüsü ise yaprak aralarındaki ışık, gölge dolayısıyla alacalı olacaktır. Veya hafif ve seyrek tekstürlü bitkinin arka fonundaki koyuluk dolayısıyla rengi yine alacalıdır.

Eğer bir bitkinin yaprakları alt ve üst yüzey itibariyle farklı renklere sahipse, o takdirde ağaç rengi uzaktan her iki rengin karışımı ve ortalaması olarak görülecektir. Bitkinin yaprağı parlak yeşil renkte ise güneşe marûz kısımları daha açık yeşil renkte gözle görülecektir.

Yaprak rengini kitle halinde bir peyzaj sahasında değerlendirirken, tertipçi genel olarak gevreyle olan ilgiyi düşünmelidir. Sonucun, gözlemci üzerinde sakın bir etki uyandıracak kompozisyon halinde olması için gaba sarfetmelidir. Naturalistik ve formal tertipler içinde bilhassa kırmızı, mor ve gümüşî renklerin, MİRGU - accent etkisi yapması istenilenler hariç, uygun

surette dağıtılmaları gerekir.

Yaprak rengi, bir bitkinin fizik yapısı yönünden görünüşüne karakter verir. Meselâ, koyu yeşil yaprak rengi bir bitkiye kuvvetli bir form, sıkı tekstür görünüşü yaratırken; diğer yandan bitkinin kasvetli görünüş içinde olmasını sonuçlar. Böyle bir bitki, naturalistik tertip içinde dikkati çeken bir obje veya formal tertipte bilhassa t'yin edilmiş birnokta özelliğini taşır. Diğer taraftan, açık yeşil yapraklar güneş ışınının etkisiyle neşeli ve canlı görünüş yaratır.

Yaprakların normal renkleri (yeşil renk) içinde renk derecelerinden istifade etmek suretiyle kontrast görünüşler yaratmak mümkündür. Meselâ, açık yeşile karşı - koyu yeşil; donuk yeşile karşı - canlı yeşil, dikkati çekecek derecede kontrast ilgi meydana getirirler. Aynı ilgi, sürtülmüş bir arazinin kahverengi toprağı, gri, kırmızımsak mor, kahverengi kayalarıyla, yaprakların yeşil rengi arasında da vardır.

Bu özellikler, bir tertipciye peyzaj plânlamasında harmoni ve kontrast görünüşler yönünden kompozisyon imkânları hazırlar. Ya tertip içinde sadelik meydana gelir; veya monoton renkler arasında kendisini bilhassa belli eden elemanlar dolayısıyla kontrast özellik ortaya çıkar.

Bitkilerde çeşitli faktörlerin etkisiyle meydana gelen yaprak renklerini sınıflamaya tabî tutmak suretiyle, peyzaj plânlaması için pratik kolaylıklar sağlamak mümkündür:

- İlkbaharda yapraklanmanın ilk günlerinde güzel renk etkisi yaratan ve kışın yaprağını döken ağaç ve çalılar /

İlkbaharda yapraklanmanın ilk zamanlarında bazı ağaçların renkleri yeşilden başkadır. Fakat uzun süreli değildir. Zira, kısa bir zaman sonra normal yeşil renge dönerler.

*Acer campestre	: sarı-yeşil
*Acer negundo	: sarı-yeşil
Acer platanoides	: kırmızı kızılderili
Acer plat. schwedleri	: kırmızımtırak bronz
Acer rubrum	: kırmızımtırak bronz
Evonymus europaeus	: yeşil
Malus robusta	: sarımtırak yeşil
Prunus padus	: yeşil
*Salix alba vitellina	: sarımtırak yeşil
Tilia platyphyllos	: sarımtırak yeşil

- Bütün mevsimler boyunca renk etkisi yaratan ve kışın yaprağını döken ağaç ve çalılar

Genellikle, normal olarak alaca renkli yapraklara sahip ağaçlara " hasta görünümlü " ağaçlar denilir. Renkli yapraklı ağaçlar arasında, saf renkli yapraklara sahip olanlar üzerinde durmak en doğrudur. Gri, bronz, kırmızı, kırmızımtırak - mor renkli olanlar bizim için en enteresan olanlardır. Bazı ağaçlar, bu renklere sahip olmamakla beraber, hafif renkli oluşları sebebiyle normal yeşil renkteki ağaçlar önüne dikilmekle göze çarpan objeler haline gelirler.

Sürekli olarak bütün sezon boyunca renkli yapraklara sahip ağaçlardan (kışın yaprağını döken) bazıları şunlardır:

<u>Gri , gri - yeşil</u>	
*Amygdalis webbii	Senecio maritima
*Elaeagnus angustifolia	Tilia petiolaris
*Hippophae rhamnoides	*Tilia tomentosa
Populus alba	Feijoa sellowiana
Salix elaeagnifolia	

Sarı , sarı - yeşil

Acer negundo auratum
 Populus alba richardi
 Quercus robur concordia

Kırmızı, kırmızımtrak - mor

Acer palmatum atropurpureum
 Acer palmatum
 Acer palmatum sanguineum
 Acer platanoides
 + Acer pseudoplatanus purpureum
 + Rhus cotinus purpurea

Prunus blieriana
 * P. cerasifera atropurpurea
 P. cerasifera nigra

Kırmızımtrak yeşil

Malus purpurea
 Prunus persica atropurpurea

Brenz

Acer palmatum dissectum
 Acer palmatum atropurpurea

Mor

Fagus sylvatica atropunicea
 Fagus sylvatica purpureo-pendula
 Quercus robur atropurpurea
 Ulmus glabra atropurpurea
 Corylus maxima atropurpurea
 Quercus pedunculata purpurea

Sarı marjinli yeşil

* Acer Negundo aureo-variegatum
 Malus chinensis variegated
 Castanea sativa aureo-marginata
 Cornus mas elegantissima
 Liriodendron tulipifera aureo-var.
 * Sambucus nigra foliis a reis

"

Saxifraga

Beyaz marjinli yeşil

* Acer negundo variegatum
 Malus chinensis variegatum
 * Cornus alba sibirica variegata
 Fagus sylvatica variegatum
 + Sambucus nigra variegata
 Kerria japonica variegatum

Liriodendron tulipifera variegatum
 Quercus cerris variegatum
 Rhamnus alaternus variegatum
 * Sambucus nigra variegatum
 * Vinca minor variegatum
 Yucca gloriosa variegatum

- Renkli yapraklı ve herdem yeşil ağaç ve çalılar

Bazı ağaç ve çalılar sürekli olarak ihtiva ettikleri herdem renkli yeşil/yapraklarıyla, peyzajda renk etkisi yaratırlar. Bu bitkilerin bazıları saf renklere sahip olmakla beraber, bir kısmı da alacalıdır. (') işaretli olanlar ibrelilere aittir.

Abies concolor (') - mavimtrak yeşil
Acacia longifolia - sarımtrak yeşil
Acacia pendula - mavimtrak gri
Cedrus atlantica - mavimtrak yeşil
Cedrus atlantica glauca (') - gri
Chamaecyparis lawsoniana argentea (') - gümüşümtrak beyaz
Chamaecyparis lawsoniana glauca (') - mavimtrak yeşil
Chamaecyparis notkensis (') - mavimtrak yeşil
C. pisifera aurea (') - altın sarısı
Cupressus arizonica (') - gri yeşil
Casuarina equisetifolia (') - koyu yeşil
Ceratonia siliqua - koyu yeşil
Ilex aquifolium argentea-marginata - beyaz marjinali yeşil
Ilex aquifolium aureo-marginata - sarı marjinali yeşil
Fagus sylvatica tricolor - beyaz, yeşil ve pembe
Juniperus scopulorum - açık mavi yeşil
Juniperus squamata Meyerii - grimtrak yeşil
Olea europea - gri yeşil
Picea engelmannii - mavimtrak yeşil (')
Picea pungens - mavi yeşil (')
Picea pungens argentea (') - gümüşümtrak yeşil
Picea pungens glauca (') - mavimtrak yeşil
Picea pungens kostermaniana (') - mavimtrak yeşil
Pinus strobus glauca (') - mavimtrak yeşil
Pinus silvestris (') - mavi yeşil
Pseudotsuga taxifolia (') - yeşil ile mavi yeşil arasında
Thuja orientalis "texana glauca" (') - mavimtrak yeşil

- Sonbaharda, yaprak dökümünden önce renk etkisi yaratan ağaç ve çalılar

Kışın yapraklarını döken bitkilerin bulunduğu orman mntıklarında, sonbahar mevsimi bir peyzaj tertipcisi için çok büyük bir mana ve önem taşır. Bu mevsimde, peyzajın genel karakteri adeta canlılık kazanır, çok çeşitli renklerin desenleriyle bir tablo haline gelir. Bu özellik, yaprak dökümüne kadar devam eder.

Dünya üzerinde sonbahar renklenmesi iki muntıkada meydana gelir:

Birincisi, tropik rejyonlarda olur. Burada kışın yaprağını döken ormanları meydana getiren bitkiler, kuru mevsimlerin sonuna doğru yapraklarını normal zamandan önce dökerler. Bu olay su eksikliğinden önce meydana gelir. Yaprak renkleri cazip değildir. Genellikle kahverengidir.

İkincisi ise, mutedil iklim bölgelerinde meydana gelir. Burada yağış, bütün mevsim boyunca devam eder ve mevsimlere eşit derecede dağılmıştır. Yaprak dökümü, tropik bölgelerin aksine soğuk havaların başlaması sonucunda meydana gelir. Bazı bitkiler, yaprak dökümünden önce belirli bir süre boyunca normalden başka renge bürünerek, muhteşem bir görünüme sahip olurlar.

Sonbahar renklenmesi, genellikle bazı faktörlerin bir araya gelmesi oranında etkili olur. Nitekim, renklenme olayıyla, kışın yaprağını döken bitki türlerinin mevcudiyeti arasında mutlak bir ilgi vardır. Aynı zamanda, kışın yaprağını döken bitki türlerinin hepsinin güzel renklenme göstermeyişi sebebiyle de, bazı türlerin varlığı yönünden de bir zorunluk olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, aynı yerdeki renklemenin bazı senelerde çok muhteşem oluşu yanında, bazı senelerde oldukça sönük bir görünüş halinde meydana gelmesi, iklim şartlarının bu olayı son derece etkilediğini ortaya koymaktadır. Nitekim, iklim şartlarının uygunluğu oranında, kırmızı ve ona yakın renkler daha çok göze garpar.

Sonbaharda klorofil maddesi istinsalinin gittikçe yavaşlaması ve mevcut olanların da sarfıyla, klorofil tarafından maskelenmiş iki

sarı renk pigmenti (KAROTİN ve KSANTOFİL) ağığa çıkarak, kendini belli eder. Bu olay, yaprak sararmasını meydana getirir. Karotin ve Ksantofil, bol miktarda havuçta, yumurta sarısında ve bazı sarı çiçeklerde bulunur.

Yeşil bitkiler, normal gelişme anında karanlık ve loş bir ortama alındıklarında yapraklarda sararma başlar. Burada da aynı şekilde, ışık azlığı dolayısıyla klorofil istihsalinin durması sonucunda, klorofil azalarak dominant durumunu kaybeder ve sarı renk maddeleri ortaya çıkar.

Sonbaharda klorofil istihsalinin tedricen azalarak, tamamen durmasıyla sonbahardaki renklenme olayının ilk safhası tamamlanır ve bitkilerde sarı görünüş meydana gelir. Bazı bitkilerde ise, meselâ bazı kanolya'lar da, sararma olmadan doğrudan doğruya kahverengi teşekkül eder.

Bazı bitkiler, meselâ Acer ve Rhus'lar, parlak kırmızı sonbahar renkleriyle bilhassa göze çarparlar. Kırmızı renk, üçüncü renk maddesi olan " ANTOCYANIN " dolayısıyla meydana gelir. Antocyanin yapraklardaki şeker ve tanen birikmesiyle hasıl olur. Bazı Acer türlerinde şeker bol miktarda teşekkül eder. Bazı Quercus türlerinde ise tanen fazlalığı dolayısıyla sonbaharda kırmızı renk kuvvetlidir.

Sonbahardaki kırmızı renk için, iki faktör gereklidir. Birincisi ışıktır. Sonbaharda, güneşli sıcak günlerde bitkiler şeker istihsal eder. İkinci faktör ise, ıdıklı ve sıcak günleri, serin gecelerin (7 - 8 C°) takip etmesidir. Her iki faktörün etkisiyle yapraklarda teşekkül eden şekerler, bitkinin diğer organlarına sevkedilmiyerek yapraklarda birikir ve Anthocyanin pigmenti teşekkül eder.

Bu olay, bir bitkinin güneşe maruz kısımlarında çok belirli olarak görülür. Nitekim, buralarda kırmızı renk diğer kısımlara oranla çok daha kuvvetlidir; gölgelik kısımlarda ise sarı ve yeşil renk hakimdir. Bataklık ve alçak yerlerde yetişen bitkilerde de kırmızı renk teşekkülünün kuvvetli oluşu enteresan bir olaydır.

Pıçak, bulutlu, bazen de yağmurlu sonbahar mevsimi renklenmeyi tahdit eder, cazibesini oldukça azaltır. Çünkü, böyle bir iklimde yeterli olmayan ışık durumu, şeker istihsalini büyük ölçüde azaltır ve yapraklarda meydana gelen az miktardaki şeker gövde ve köklere sevk edilerek yaprak renklenmesine mani olur.

Birçok herdem yeşil bitkilerin bir kısım yaprak ve ibreleri sonbaharda renk değiştirerek sarı renk teşekkül eder. Fakat bu değişme kısa bir süre içindedir. Çünkü, sararmayı hemen takiben kahverengi meydana gelir. Bu durum, her sene dökülen bir kısım yapraklara ait bir olaydır.

Bitkilerde bütün yapraklar, sonuç olarak kahverengine döner. Bu, peyzaj sanatı yönünden değeri olan bir sonbahar renklenmesi değildir. Yaprakların ölümünü ifade eden bir renk gösterişidir.

Sonbahar renklenmesi içinde cazip renkleriyle göze çarpan bitkiler belirli türlere inhisar eder. Yukarıda da açıklandığı gibi bu türlerin renklerinin cinsi ve kalitesi iklim şartlarına bağlı olarak her sene değişiklik gösterebilir. Meselâ, bir bitki bazı seneler sonbaharda sarı renge sahip olduğu halde, diğer senelerde morumtrak sarı renk içinde görülebilir. Renklenme bir yandan da toprağın fiziksel ve kimyasal şartlarına bağlı olarak değişebilir. Meselâ, *Quercus palustris*, (N) lu gübreli topraklarda koyu kırmızı renkte görüldüğü halde, (N) ca fakir topraklarda aynı entansitede

renk etkisi yaratmaz.

Bununla beraber, sonbaharda renklenme özelliğine sahip bitkileri normal iklim şartlarına göre bir sınıflamaya tabi tutmak mümkündür. Aşağıdaki listede renk geçidine göre bir sınıflama yapılmıştır:

Kırmızı

- Acer circinatum (kırmızı turuncu arası)
- Acer ginnala
- Acer nikoense
- Acer japonicum (krimson)
- Acer palmatum
- Acer rubrum
- Acer platanoides
- Acer saccharum (kırmızı sarı arası)
- Acer tataricum "
- Amelanchier canadensis (bazen sarı)
- Berberis thunbergii
- Berberis vulgaris
- Carpinus japonica
- Cornus florida (bazen krimson)
- Cornus mas
- Cornus sanguinea
- Evonymus europæus (morumtrak kırmızı)
- Liquidambar styraciflua (morumtrak kırmızı)
- Pistacia chinensis (kırmızı turuncu arası)
- Prunus avium
- Quercus coccinea (krimson)
- Quercus palustris
- Quercus velutina
- Rhododendron'lar (azalea grubu)
- Rhus cotinus (turuncu; krimson)
- Rhus glabra
- Rhus typhina
- Sorbus aucuparia
- Spiraea Thunbergii
- Viburnum opulus
- Vitis quinquefolia (Ampelopsis quinquefolia)

Sarı

Acer macrophyllum	Fagus orientalis
Acer pensylvanicum	Fagus sylvatica
Acer platanoides	Fraxinus americana
Aesculus glabra	Ginkgo biloba
Betula ssp.	Gleditchia triacanthos
Cercis siliquastrum	Liriodendron tulipera
Carpinus betulus	Quercus alba (morumtrak sarı)

Sonbahar rengi olmayan ağaç ve çalılar

Acer negundo	Laburnum vulgare
Acer pseudoplatanus	Magnolia ssp.
Aesculus hippocastanum	Malus ssp.
Anilanthus glandulosa	Quercus robur
Albizia julibrissin	Robinia pseudoacacia
Alnus glutinosa	Sophora japonica
Corylus colurna	Syringa japonica
Crataegus monogyna	Tilia cordata
Eleagnus angustifolia	Tilia euclora

(c) Gövde ve dal kabuklarıyla renk etkisi
yazın ağaç ve çalılar

Sonbahar renklemesi sona erdiği zaman, herdemyeşil bitki-
le beraber, kışın yaprağına döken ağaç ve çalılardan bazılarının
renk gösterileri kış mevsiminde de devam eder.

Bazı ağaç ve çalılara ait gövdeler, dallar ve dalcıkların
gri, kahverengi ve mor renkte enteresan ve cazip tekstürleri vardır.
Bu önemli estetik özelliklerin tertipte değerlendirilmesi çok dikkat
ihmal edilmez veya üzerinde durulmaz. Halbuki, bu gibi özelliklere
sahip renk ve desen özellikleri, kışın herdemyeşil renkli ve alaca-
lı yapraklara sahip bitkilere oranla çok daha etkilidirler.

Uygun surette gruplandırılmış griatrik sarı dallı Populus
nigra var. pyramidalis'ler, gevresindeki koyu renkli objelere kontrast
olarak dikkati çeken bir eleman haline gelirler. Su kenarında-
ki, kırmızı ve sarı kabuklu Salix vitellina'lar; merkezi beyaz
kabuklu Salix daphnoides ve Salix acutifolia'lar çok atraktiftirler.
Bakat, güzel renkli dalcıklar genellikle bir senelik olanlardır.
Bu sebepten, her sene bir evvelkileri budamak gerekir. Betula türle-
ri, gümüşü renkle - beyaz arasında çok değişik dereceler gösterir.
Bunlar arasında Betula verrucosa önemli bir yer işgal eder. Betula
papyrifera ve Betula Ermanii'nin gövdeleri de gümüşü rengin enteresan

örneklerini verir. Birçok Betula'lar gençken, kırmızıtrak veya sarıtrak kahverengi kabuklara sahiptir (B. lutea ve B. occidentalis gibi). Betula ağaçlarının açık renkli kabukları dolayısıyla, çiplak habitüslerinin hafif tekstürü, herdem yeşil bitkilerin koyu renkleri önünde çok enteresan ve ilgi çekicidir. Bazı bitkilerin ise, kırmızı, kırmızı kahverengi, koyu kahverengi vs. kabukları dolayısıyla, binaların açık renkli detaysız duvarları önündeki gerek renk ve gerekse kaligrafik görünüşleri de mimarî unsurlara manâ kazandırır.

Bazı bitkilerin yapraksız görünüşleri, plântasyon sahasında iddiasız, fakat o derecede de etkili abstrak desenler yaratırlar.

Ağaçların gövde kabuklarındaki enteresan özellikler (renk, soyulmalar, gatlakların meydana getirdiği tekstür vs.) , kışın yapraklarını döken bitkiler için bahis konusudur. Bu özelliklerden bir kısmı, bazı mevsimlerde ortaya çıkar; bir kısmı ise bitkilerin olgunluk devrelerinde meydana gelir. Genç ve dinç bir meşenin gövde kabuğu, yaşlı olandan çok farklıdır. Birçok kimseler, bitki kabuğundaki bu özelliklerden çok hoşlanırlar ve tertip içinde bunların yer almasını arzu ederler.

Muhakkak ki, bu özelliklerin bitkide göz seviyesine yakın bulunması arzu edilen bir durumdur. Bitki gövdesi, alçak dallar bitkinin kabuk özelliğini optiğimize en fazla takdim eden kısımlardır.

Bitkilerin hapsinde kabuk özelliği etkili değildir. Bu konuda, Betula, Fagus, Populus, Platanus, Prunusların bazıları, Eucalyptus vs. ilk akla gelen bitki cinsleridirler. Bu gibi özelliklere sahip bitkiler, mümkün olduğu kadar göze çarpan yerlerde kullanılmalıdırlar.

Aşağıda, kabuk renkleri ve tekstürlerine göre önemli olan bazı bitki isimlerine yer verilmiştir:

Gri renkli kabuklu

Acer rubrum
Amelanchier ssp.
Carpinus ssp.
Celtis ssp.
Crataegus ssp.
Fagus ssp.
Juglans regia
Magnolia acuminata

Magnolia soulangeana
Quercus borealis (genç gövde ve dallarda)
 " "
Q. velutina
Sorbus ssp.
Ulmus carpinifolia
Ulmus hollandica superba (genç gövde ve dallarda)

Beyaz renkli kabuklu

Acer pennsylvanicum
Betula papyrifera
Betula pendula
Betula populifolia
Populus alba (bazen yeşilimtrak beyaz)
Populus tremuloides "

Kırmızı renkli kabuklu

Pinus densiflora
Pinus sylvestris
Sequoia sempervirens

Kırmızı kahverengi kabuklu

Betula albo - sinensis
Prunus ssp.
Prunus sargentii
Prunus serrulata
Syringa amurensis japonica
Prunus mackii

Renkli dalcıkları olanlar

Acer palmatum (kırmızı)
Acer pensylvanicum (mavimtrak beyaz)
Salix alba vitellina (sarı)
Salix alba vitellina pendula (sarı)
Sophora japonica (nefti)

İrregüler levhalar halinde gövde ve dal kabukları dökülenler

Arbutus unedo

- iç kabukları kırmızı renkte; dış kabukları irregüler levhalar halinde dökülür

Betula' lar

- Birçok türleri beyaz, sarımsak ve kırmızımsak gövde rengine sahip; üzeri siyah lekeli lateral kabuklar halinde dökülür.

- Eleagnus angustifolia - Yukarıdan aşağıya ince şeritler halinde soyulur.
- Eucalyptus türleri - İrregüler levhalar halinde soyulur, lekeler grimtrak yeşil renktedir.
- Juniperus virginiana - Yukarıdan aşağıya ince şeritler halinde soyulur.
- Lagerstroemia indica - İrregüler parçalar halinde soyulur, alttaki kabuk daha açık renklidir.
- Platanus türleri - İrregüler levhalar halinde soyulur, alttaki kabuk daha açıktır.
- Thuja türleri - Yukarıdan aşağıya ince şeritler halinde soyulur.

Kısmen renkli kabuklu olan bitkiler

- Cornus alba (kırmızı)
Cornus alba sibirica (kırmızı)

* Genellikle, kabuk renkleri ve tekstürleri bakımından özelliğe sahip bitkiler, herdem yeşil bitkilerden bir arka fon önünde tertiplenmelidirler. Koyu renkli olanlar ise, desensiz, açık renkli duvarlar önünde iyi görünüş kazanırlar.

d) Meyveleriyle renk etkisi yaratan ağaç ve çalılar

Bahçe ve parklarda, yaz mevsiminin ortalarından itibaren, bitkiler görünüş bakımından yeni elemanlar kazanmaya başlarlar. Temmuz ayından sonra, çiçeklenen ağaç ve çalı adedi çok azdır. Dolayısıyla, bu aylarda renk etkisi sonbahara kadar monotonudur. Halbuki, Temmuz ile Eylül ayları arası, bahçe ve parkların en fazla ziyaretçi çektiği zamanlardır. Bu aylarda ise olgunlaşan meyveler, renk ve şekil bakımından görünüşleriyle, ziyaretçileri en fazla oyalayan enteresan objeler haline gelirler.

..ağaçların meyveleri, çalılarinki kadar önemli değildir. Çünkü, ağaçların boyu göz seviyesinden yukarıda olduklarından, etkili

obje durumuna gelebilmeleri için bol miktarda meyveli olmaları şartı vardır.

* Ağaçlar arasında, en fazla meyve verenleri Kozalaklı olan türlerdir. Fakat bu tipte meyve veren ağaçların verimleri muntazam değildir. Bazı seneler çok az kozalak olmakla beraber, bazı seneler çok fazla miktardaki kozalaklar aylarca ağaç üzerinde kalarak dikkati çekerler.

Bazı ağaçlar da, her sene çok miktarda meyve verdikleri halde (karaağaç, meşe ve ıhlamur vs. gibi), bu meyveleri ne renk ve ne de şekil bakımından ilgi çekicidir.

Çiçeklenme periodunda olduğu gibi, meyve teşekkülü için de bitkiler arasında bir sıra vardır. Buna ilâveten, meyvelerin ağaçlarda kalma müddeti de önemlidir. Bu durum, mevsimlere, yağış miktarına ve toprak tipine göre değişiklik gösterir.

Bazı ağaçlarda, zamanında olan yağış, iyi toprak, fazla ve gösterişli meyve istihsaline sebep olur. Aksine olarak, az yağış ve fakir topraklar, kuru ve soluk renkli gösterişsiz meyve teşekkülüne sebep olur.

Bitkilerin kabuk özelliğini yakından görme zorunluğu gibi, meyveler için de aynı prensibe riayet etme^k gerekir. Meyvesi bol olan bitkiler için böyle bir durum yoktur.

Aşağıdaki listede meyvesi bakımından cazip olan bazı ağaç ve çalı türlerine yer verilmiştir:

- Abies türleri (kahverengi)
- Acer pseudoplatanus erythrocarpum (kahverengi)
- Aesculus Hippocastanum (koyu kahverengi)
- Ailanthus glandulosa (kırmızı ve sarı)
- Cucuba japonica (kırmızı)

- Ampelopsis quinquefolia (siyah)
Arbutus unedo ve andrache (kırmızı)
Berberis türleri (kırmızı ve siyahımtark mor)
Clematis vitalba (gri)
Colutea arborescens (kahverengi)
Cedrus libanii (kahverengi)
Cornus florida (kırmızı)
Cornus mas (kırmızı)
Cotoneaster türleri (sarı, kırmızı ve turuncu)
Crataegus türleri (kırmızı ve sarı)
Eleagnus angustifolia (sarı)
Evonymus japonica (kırmızı)
Gleditschia triacanthos (kahverengi)
Hedera helix (morumtrak siyah)
Hippophae rhamnoides (turuncu)
Ilex aquifolium (kırmızı bazen sarı)
Jasminium fruticans (siyah)
Ligustrum türleri (siyah)
Lonicera caprifolium (siyah)
Lonicera tatarica (kırmızı)
Lycium halimifolium (kırmızı)
Magnolia grandiflora (kırmızı)
Paliurus aculeatus (kahverengi)
Pyracantha coccinea (kırmızı)
Pirus aria (kırmızı)
Pirus aucuparia (kırmızı ve sarı)
Rhamnus alaternus (siyahımtark mor)
Rhus glabra (kırmızı)
Rosa türleri (kırmızı ve skarlet)
Rubus türleri (kırmızı ve siyahımtark kırmızı)
Ruscus aculeatus (kırmızı)
Sambucus nigra (siyah)
Smilax excelsa (kırmızı)
Symphorycarpus racemosus (beyaz)
Symphorycarpus orbiculatus (kırmızı)
Viburnum opulus (kırmızı)
Viburnum tinus (morumtrak siyah)
Malus türleri (kırmızı, sarı, turuncu)
Picea türleri (kahverengi)
Pinus türleri (kahverengi)
Taxus baccata (kırmızı)

Buraya kadar sanat değerleri yönünden dendrolojik özellikleri ve tertipteki kullanma prensipleri üzerinde durduğumuz bitki materyali, çeryüzünün plânlanmış olan peyzaj sahalarında çok değişik anlayışlar içinde değerlendirilmiştir.

Nitekim, İtalyan Rönesans bahçelerinde kullanılan bitki türlerinin sayısı azdır ve mevcut olanlar da çok açık bir ifade içinde değerlendirilmişlerdir. Bahçe çevresinde yer alan basketler, bahçeyi sınırlandırmak ve peyzaj elemanlarını bir araya getirmek içindir. Bu basketler Quercus ilex veya Platanuslardan olabilir. Eğer çeşitli ağaç türleri kullanılmış olsaydı, böyle bir gayeye ulaşmak, homojonite ve sadeliğin kaybı dolayısıyla mümkün olamayacaktı. Veya, bu ağaçların ölçüsü küçük olsaydı, arzu edilen mekânın hacim bakımından etkili yetersiz olacaktı. Atraktif renkli yapraklı ağaçların mevcudiyeti halinde de, dikkat bahçe içinde toplanmaktan ziyade, dağılacaktır.

Bir bahçe içinde, katı ve durgun bir fon arzu edildiği zaman sessiz ve sakin görünümlü Quercus ilex kullanılabilir. Halbuki, bir teras boyunca, basamakların üzerinde bir etki yaratmak, bir tepeyi daha kuvvetli duruma getirmek ve tertipte fokal bir nokta belirtmek için, sütun formulu " Cupressus sempervirens " uygundur. Nitekim, Villa D'Este de, horizon hattında silüet kompozisyonu için, Pinus pinea'nın şemsiye formuyla, Cupressusların piramit formu arasındaki kontrasta başvurulmuştur. Aynı bahçede, teraslar arasındaki meyilleri örten plaântasyon sahaları, (individuel olarak enteresan olan ağaç ve çalılar tarafından başarılanmayacak şekilde) su gösterileri için arka fon meydana getirirler.

İtalyan bahçelerinde, ekseriya Quercus ilex'den yapılmış çitler, hopkellere, fiskiyelere, bazen de parlak renkli çiçeklere aynı şekilde durgun bir arka fon teşkil ederler. Nadir yer verilmekle beraber, çiçeklerin parlak ve atraktif renkleri, onları çevreleyen koyu çitler tarafından bilhassa etkili duruma getirilir. Saksılar içindeki narenciye bitkileri, tipik bir arka fon bitkisidir.

Fransa'da Vaux - Le - Vicomte'de ağaçlar arka fon ve çit olarak kullanılmıştır. Onların individuel formlarından ziyade, bahçeye formal bir yapı vermek gayesiyle kitle özelliklerinden istifade edilmiştir. Çitler bahçe tertibinde tam anlamıyla mimari bir karakter verir.

İngiltere'de Stowe'de, ağaçlar sadece bahçenin çerçeve ve strüktür elemanı olarak değil, aynı zamanda bütün tertibi temsilen bir elemanı olarak değerlendirilmiştir. Tertipte Keyan ağacı herşeyi bir araya getiren dominant bir unsurdur. Farklı olan koyu yeşilliği, çınar ve ıhlamurların soliter ve grupları, keyanın meydana getirdiği mekâna

giren peyzağ elemanlarıdır.

İspanya bahçelerinde şimşir çitleri, kıymetli bitkileri bir çerçeve içine almak için kullanılır. Bu çerçeve içindeki bitkiler, kendi aralarında kompozisyonel bir ilgiden mahrum olmakla beraber, döşemelerle bağlantısı olan çiçek vazolarında başvurulmuştur.

İskandinav bahçelerinde, bitkilerin kendileri, tertibin ana iskeletini veya formunu meydana getirirler.